

Харь І.О.,*кандидат юридичних наук, доцент,
завідувачка відділу аспірантури та докторантури
Київського інституту інтелектуальної власності та права
Національного університету «Одеська юридична академія»***Тимченко С.М.,***доктор історичних наук, кандидат юридичних наук, професор,
професор
Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського*УДК 343.36.222 (477+4)
DOI 10.32782/2663-5666.2023.4.8

ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 384 КК УКРАЇНИ СТОСОВНО СВІДКА, ПОТЕРПІЛОГО, ЕКСПЕРТА, СПЕЦІАЛІСТА

Вступ. Об'єктивна сторона кримінального правопорушення стосовно свідка, потерпілого, експерта, спеціаліста як загальнотеоретична і практична проблема, грає істотну роль при кваліфікації кримінального правопорушення введення в оману суду або іншого уповноваженого органу, тому означена проблема потребує подальшого поглибленого дослідження.

Аналіз останніх досліджень та публікацій свідчить, що означеній проблемі присвячувалися роботи А.М. Бойко, А.С. Беніцького, В.К. Матвійчука, Р.М. Шехавцова, В.І. Тютюгіна, В.І. Осадчого, С.С. Чернявського та ін. Проте, до цього часу відсутнє комплексне дослідження об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 384 КК України.

Мета статті. Цілі дослідження цієї статті можна визначити як такі:

– дослідити об'єктивну сторону кримінального правопорушення введення в оману суду або іншого уповноваженого органу (ч. 1 ст. 384 КК України) стосовно свідка, потерпілого, експерта, спеціаліста;

– провести критичний аналіз існуючих поглядів на об'єктивну сторону кримінального правопорушення введення в оману суду або іншого уповноваженого органу (ч. 1 ст. 384 КК України) стосовно свідка, потерпілого, експерта, спеціаліста.

Виклад основного матеріалу. З'ясуємо деякі форми прояву кримінального правопорушення, передбаченого ст. 384 КК. Це кримінальне правопорушення характеризується наступними ознаками: діями, обстановкою вчинення цього кримінального правопорушення, способом

вчинення цього кримінального правопорушення. Аналіз диспозиції ч. 1 ст. 384 КК свідчить, що це кримінальне правопорушення, є діянням з формальним складом, а його об'єктивна сторона в частині зазначеної в назві статті, полягає у вчиненні однієї з таких дій: завідомо неправдиве показання свідка; завідомо неправдиве показання потерпілого; завідомо неправдивий висновок експерта; завідомо неправдивий висновок спеціаліста [1]. Під дією слід розуміти активну, кримінальну протиправну, усвідомлену та цілеспрямовану суспільну небезпечну поведінку людини, що заподіює істотну шкоду або ставить під загрозу заподіяння такої шкоди охоронюваним законом про кримінальну відповідальність суспільним відносинам.

Стосовно такої дії, як неправдиві показання свідка, існують наступні думки: 1) А.М. Бойко заявляє, що «неправдивими є показання, в яких повністю або частково перевернуті факти, що мають значення для правильного вирішення справи. Завідомо неправдиві показання утворюють склад цього злочину (за ч. 1 ст. 384 КК), у якщо вони дані уповноваженій на те особі, у встановленому законом порядку і належним чином процесуально оформлені» [2, с. 953]; 2) А.С. Беніцький та Р.М. Шехавцов стверджують, що «завідомо неправдиве показання свідка (це будь-яка інформація, що не відповідає дійсності, тобто недостовірна) про обставини, які мають значення для кримінального провадження, що фіксуються технічними засобами у відповідному документі (протоколі допиту або одночасному допиту двох чи більше вже допитаних осіб), яка була дана свідком або потерпілим» [3, с. 686]; 3) В.І. Тютюгін запевняв, що

«показання свідка є неправдивими тобто такими, які повністю або хоча б частково не відповідають дійсності... неправдиві показання свідка... полягають у повідомленні недостовірних відомостей про факти та обставини, що мають значення для справи, тобто діяв певним чином – повідомляв неправдиві відомості, які стосуються тих чи інших обставин справи» [4, с. 1108]; 4) В.І. Осадчий, С.С. Чернявський переконають, що «неправдиві покази... мають визнаватися за умови, що вони можуть впливати на неправильне прийняття рішення» [5, с. 959].

Аналіз поглядів А.М. Бойка, А.С. Беніцького, Р.М. Шехавцова, В.І. Тютюгіна, В.І. Осадчого, С.С. Чернявського та інших фахівців, які нами досліджувалися, дає нам можливість запропонувати формулювання поняття «завідомо неправдиві показання свідка». Проте для більш повного формулювання цього поняття необхідно ще звернутися до з'ясування таких термінів, як «завідомо неправдиве», «показання», «свідок» у довідникових джерелах, поглядах авторів, а також в чинному законодавстві. Так, термін «завідомо» означає «присп. Рідко, наперед, задалегідь...» // Явно, свідомо. Тільки люди, які завідомо заінтересовані в тому, щоб перекрутити... правду...» [6, с. 50]. Натомість слово «неправдиве», «неправдивий» тлумачиться наступним чином «Який діє всупереч правди, істині... брехливий. Неправдива людина // В основі якого лежить неправда, обман...» [7]. У той же час термін «показання» означає ... Дія за знач. показати... Усний або письмовий виклад обставин якої-небудь справи...» [8, с. 1024]. У відповідності до ст. 95 КПК «показання – це відомості, які надаються в усній або письмовій формі під час допиту... свідком... щодо відомих йому обставин у кримінальному провадженні, що мають значення для цього кримінального провадження [9]. Згідно п. 2 ч. 2 ст. 66 КПК свідок зобов'язаний давати правдиві показання під час досудового розслідування та судового розгляду [9]. У відповідності до ч. 1 ст. 67 КПК «за завідомо неправдиві показання слідчому прокурору слідчому судді чи суду... свідок несе кримінальну відповідальність» [9]. У відповідності до ч. ст. 65 КПК «свідком є фізична особа, якій відомі або можуть бути відомі обставини, що підлягають доказуванню під час кримінального провадження, і яка викликана для давання показань» [9].

У відповідності до ст. 55 КПК «потерпілим у кримінальному провадженні може бути фізична особа, якій кримінальним правопорушенням

завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, юридична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди, а також адміністратор за випуском облігацій, який відповідно до положень Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки» діє в інтересах власників облігацій, яким кримінальним правопорушенням завдано майнової шкоди» [9]. У відповідності до ч. 2 цього ж Закону «права і обов'язки потерпілого виникають в особи з моменту подання заяви про вчинення щодо неї кримінального правопорушення або заяви про залучення її до провадження як потерпілого» [9]. Крім того, у відповідності до ч. 3 цього ж Закону «потерпілим є також особа, яка не є заявником, але якій кримінальним правопорушенням завдана шкода і у зв'язку з цим вона після початку кримінального провадження подає заяву про залучення її до провадження як потерпілого» [9]. У відповідності з п. 6 ч. 1 ст. 56 КПК «потерпілий має право давати пояснення, показання або відмовитися їх давати...» [9], згідно ст. 57 КПК «потерпілий зобов'язаний не перешкоджати встановленню обставин вчинення кримінального правопорушення...» [9]. Тому потерпілий, який згодився давати показання, має давати правдиві показання про особу підозрюваного, винного і його взаємовідносини з ними, а також про відомі йому факти, та обставини, які підлягають доказуванню під час відповідного провадження, за умови, що вони можуть вплинути на неправильне прийняття рішення. Крім того, обов'язковою ознакою об'єктивної сторони кримінального правопорушення у цих двох формах діяння, передбаченого ч. 1 ст. 384 КК, є спосіб їх вчинення. Термін «спосіб» тлумачиться наступним чином: « – собою, ч. Певна дія, прийом або система прийомів, яка дає можливість зробити; здійснити, що-небудь, досягти чогось...» [8, с. 1376]. У юридичній літературі під способом вчинення кримінального правопорушення розуміють «сукупність прийомів і методів учинення того чи іншого злочину» [10, с. 99; 11, с. 66]. Іншими словами спосіб вчинення кримінального правопорушення свідчить, яким чином вчиняється суспільно-небезпечне діяння. На таку ознаку об'єктивної сторони цього кримінального правопорушення, як спосіб, вказує назва 384 КК «Введення в оману суду або іншого уповноваженого органу» [1]. Крім того, такий спосіб, як обман впливає зі змісту диспозиції ст. 384 КК, як вірно зазначає М.В. Шепітько «на підставі тлумачення термінів «неправдивий», «неправильний» [12, с. 71].

Проте ці терміни слід доповнити наступними: «недостовірні» [1]. Також термін «обман» означає наступне: «– у, ч. 1 Неправдиві слова, вчинки, дії і т. ін. // Невідповідність істині те, чого немає насправді; брехня...» [8, с. 810]. У той же час слово «обманювати» тлумачиться «-ю, -юєш, недок., обманути, – ману, – манеш і розм. ... 1. Словами, вчинками або діями вводити в оману кого-небудь, обдурювати, казати неправду, брехати... 2. Діяти нечесно, вдаватися до оману...» [8, с. 810]. Такий спосіб, як введення в оману суду або іншого уповноваженого органу матиме значення для відповідного провадження, за умови, що повідомлені факти і обставини можуть впливати на неправильне прийняття рішення. Для розуміння такого способу вчинення кримінального правопорушення в перших двох формах необхідно з'ясувати його термінологію. Так словосполучення «введення в оману» слід пояснити за допомогою його складових термінів «введення», «омана». Термін «введення» тлумачиться наступним чином: «-я, с. Дія за знач. Ввести, вводити...» [8, с. 114]. Натомість слово «омана» тлумачиться «-и, ж. 1 хибне сприйняття дійсності, зумовлене неправильним, викривленим відображенням її органами чуття. 3. Те саме, що обман. 1. Вводити в оману» [8, с. 842]. Таким чином обстановка вчинення цього кримінального правопорушення – це спосіб зазначеної вище дії.

Наступною обов'язковою ознакою об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 384 КК, є обстановка вчинення цього діяння. З приводу такої ознаки об'єктивної сторони як обстановка є різні судження, а іноді просто зазначають, що «обов'язковими ознаками об'єктивної сторони цього злочину (за ст. 384 КК) є обстановка і час його вчинення» [2, с. 953]. Таке відображення такої обов'язкової ознаки як «обстановка» є суперечливим і незрозумілим. Нам імпонує таке визначення обстановки вчинення кримінального правопорушення, яке знайшло місце в юридичній літературі: «під обстановкою вчинення злочину є збіг подій і обставин, за яких вчиняється злочин» [13, с. 66]. У цьому кримінальному правопорушенні час вчинення цього діяння помітно має несамостійність, тобто є очевидним показником обстановки вчинення кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 384 КК. Про це свідчить формулювання законодавцем положення, «завідомо неправдиве показання свідка... складені для надання або наданні органу... (далі за текстом)» [1]. Тут відбувся збіг

подій вчинення кримінального правопорушення – завідомо неправдиве показання свідка, потерпілого з обставиною часу, складені для надання або наданні органу, що здійснює... і далі за текстом...» [1]. Крім того, слід акцентувати увагу на тому, що свідок та потерпілий попереджаються про кримінальну відповідальність за давання завідомо неправдивих показань.

На підставі викладеного вище можна сформулювати визначення завідомо неправдивих показань свідка чи потерпілого: «Це явно, свідомо, спотворені, перекручені, показання свідка чи потерпілого в суді або в іншому уповноваженому органі та введення в оману суду або уповноваженого органу щодо відомих їм фактів та обставин, які підлягають доказуванню під час відповідного провадження, мають значення для відповідного провадження за умови, що вони можуть впливати на неправильне прийняття рішення».

Щодо такої дії, як завідомо неправдивий висновок експерта, спеціаліста, складені для надання або наданні органу, що здійснює досудове, виконавче провадження, суду, Вищій раді правосуддя, тимчасовій слідчій чи спеціальній тимчасовій слідчій комісії Верховної Ради України, то потрібно розглянути погляди на них. Стосовно зазначеної дії існують наступні погляди: 1) А.М. Бойко стверджує, що «об'єктивна сторона цього злочину полягає... у 2) завідомо неправдивому висновку експерта...» [9, с. 1119]. Крім того, цей науковець говорить, що «обов'язковими ознаками об'єктивної сторони злочину є обстановка і час його вчинення. Вказані дії, крім звіту оцінювача..., який може відбуватися під час здійснення виконавчого провадження» [14, с. 1119]; 2) А.С. Беніцький та Р.М. Шехавцов переконують, що «завідомо неправдивий висновок експерта відбувається під час провадження дізнання, досудового слідства, здійснення виконавчого провадження або проведення розслідування тимчасовою слідчою чи спеціальною тимчасовою слідчою комісією ВРУ або в суді (це перекручення фактичних даних і відомостей особою, обізнаною щодо певної галузі науки, техніки чи інших спеціальних знань, що призвело до недостовірних відомостей на поставлені уповноваженою особою перед експертом питання)»; 3) В.І. Тютюгін запевняє, що «склад злочину, передбаченого ст. 384 КК є формальним, а його об'єктивна сторона полягає в одній з таких дій: неправдивий висновок експерта...» [4, с. 1108]. Крім того, цей фахівець заявляє, що «відповідальність за

ст. 384 КК настає, якщо... висновок... є неправдивим, тобто таким, який повністю або хоча б частково не відповідає дійсності. ... Висновок експерта є неправдивим, якщо в ньому невірно викладений хід дослідження, зроблені завідомо неправильні висновки, перекручені певні факти та обставини...» [4, с. 1108]. Також, В.І. Тютюгін запевняє, що «відповідальність за ст. 384 КК настає за наявності таких умов: по-перше злочин може бути вчинений лише шляхом активної поведінки – дії, бо для його об'єктивної сторони необхідно, щоб..., експерт – у висновку... діяв певним чином – повідомляв неправдиві відомості, які стосуються тих чи інших обставин справи...» [4, с. 1108]. По-друге, «зазначені в ст. 384 КК злочинні дії... експерта... повинні бути вчинені у певній обстановці – при провадженні дізнання, досудового слідства та судочинства з кримінальних або цивільних справ, а також під час розслідування тимчасової слідчої чи тимчасової спеціальної комісії ВРУ (ст. 89 Конституції України). При цьому слід урахувати, що в сфері правосуддя (у широкому розумінні) закон визначає і діяльність, яка пов'язана з виконанням обов'язків цих органів. Тому експерт... попереджається про відповідальність за завідомо неправдивий висновок... не тільки, на стадії дізнання, досудового слідства й судочинства, але й тоді, коли бере участь у виконавчому провадженні (ст. 20 Закону України «Про виконавче провадження»)» [4, с. 1108–1109]; по-третє, відповідальність за ст. 384 КК можлива, «якщо..., експерта... у встановленому законом процесуальному порядку було попереджено про кримінальну відповідальність... за давання... неправдивого висновку (ст.ст. 196, 205, 53 ЦПК). Відсутність такого попередження виключає кримінальну відповідальність» [4, с. 1008–1109]; 4) В.І. Осадчий, С.С. Чернявський запевняють, що «об'єктивна сторона цього злочину проявляється у: ... неправдивому висновку експерта і т. ін...» [5, с. 958], тобто називають форми прояву діяння, передбаченого ст. 384 КК, але не називають і не розкривають ознаки об'єктивної сторони; 5) М.В. Шепітько переконує, що «опис об'єктивної сторони даного злочину в диспозиції ст. 384 за допомогою таких нормативних формулювань, які вказують на діяння: ... «завідомо неправдивий висновок»...» [12, с. 70–71]. Також, М.В. Шепітько наполягає на тому, «що стосується обстановки вчинення діяння, то це ознака..., теж прямо зазначається в диспозиції статті «під час провадження дізнання», «досудового слідства», «здійснен-

ня виконавчого провадження...», «в суді...» [12, с. 71]. М.В. Шепітько стверджує, що «...висновок... має отримати матеріалізовану форму у вигляді документів, зокрема, висновку експерта» [12, с. 71]; 6) Н.Ю. Алексєєва запевняє, що «ознаками об'єктивної сторони складу злочину є альтернативні діяння... 1) завідомо неправдивий висновок експерта; 2) обстановка вчинення злочину... під час провадження досудового розслідування, здійснення виконавчого провадження або провадження розслідування тимчасової слідчою чи спеціальною тимчасовою слідчою комісією ВРУ або в суді» [15, с. 97–98]. Ця ж науковиця запевняє, «що кожен з учасників процесу може виконувати лише свої власні обов'язки» [15, с. 102, 103]. Також ця науковиця заявляє, що «спосіб не є обов'язковою ознакою об'єктивної сторони складу злочину, передбаченого ст. 384 КК» [15, с. 107]; 7) В.М. Нікітенко стверджує, що «обов'язковою ознакою об'єктивної сторони є лише дії, а всі інші ознаки є факультативними» [16, с. 103]. Крім того, він заявляє, що «однією з таких дій є завідомо неправдивий висновок» [16, с. 122]. У той же час В.М. Нікітенко переконує, що «потрібно врахувати й умови вчинення злочину – обстановку» [16, с. 175]. Крім того, В.М. Нікітенко наполягає на тому, що «виходячи зі змісту диспозиції цієї статті обов'язковому встановленню підлягає, факт того, що... висновок... являється завідомо неправдивим, тобто виключається добросовісна помилка у повідомленні... у письмовій формі про факти, які мають значення для будь-якої справи чи провадження» [16, с. 126]. Також В.М. Нікітенко стверджує, що «в диспозиції ст. 384 КК не вказаний спосіб учинення злочину, однак він безпосередньо впливає із її змісту, тому виходячи з теорії кримінального права, його встановлення є обов'язковим» [16, с. 127]. Це положення стосується такої дії, на наш погляд, як завідомо неправдивий висновок експерта, а також і спеціаліста; 8) М.І. Мельниченко стверджує, що «ознаками об'єктивної сторони цього злочину є діяння, тобто дія або бездіяльність...» [17, с. 77]. Також М.І. Мельниченко наполягає на тому, що стосовно «...завідомо неправдивого висновку експерта, то зі стст. 101, 102 КПК можна зробити висновок, що це діяння визнається закінченим злочиним з моменту, коли експерт складе письмовий висновок, підпише його та надасть такий висновок... про попередження про кримінальну відповідальність за завідомо неправдивий висновок є обов'язковою умовою кримінальної відповідальності» [17, с. 95]. Ці

положення, на наше переконання, стосуються і спеціаліста (див. ст. 71, 72 КПК).

Аналіз поглядів А.М. Бойка, А.С. Беніцького, Р.М. Шехавцова, В.І. Тютюгіна, В.І. Осадчого, С.С. Чернявського, М.В. Шепітька, Н.Ю. Алексєєвої, В.М. Нікітенка, М.І. Мельниченка, виділення з них позитивних і негативних (дискусійних) положень, розуміння термінологічного апарату, зокрема «невиконання обов'язків без поважних причин, покладених на них» із ч. 1 ст. 384 КК, а також деяких теоретичних положень, що нами напрацьовані, а також розуміння обов'язкових ознак об'єктивної сторони, дає нам можливість запропонувати формулювання поняття «завідомо неправдивий висновок експерта та спеціаліста». У той же час, для більш точного формулювання цього поняття необхідно звернутися до таких термінів, як «висновок експерта», «висновок спеціаліста» у чинному законодавстві.

Так, у відповідності до ч. 1 ст. 69 КПК «експертом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє науковими, технічними або іншими спеціальними знаннями, має право відповідно до Закону України «Про судову експертизу» на проведення експертизи і якій доручено провести дослідження об'єктів, явищ і процесів, що містять відомості про обставини вчинення кримінального правопорушення та дати висновок з питань, які виникають під час кримінального провадження і стосуються сфери її знань» [9]. У відповідності до ст. 70 КПК «за завідомо неправдивий висновок... експерт несе відповідальність, встановлену законом» [9]. Крім того, ч. 1 ст. 71 КПК передбачено, що «спеціалістом у кримінальному провадженні є особа, яка володіє спеціальними знаннями та навичками і може надавати консультації, пояснення, довідки та висновки під час досудового розслідування і судового розгляду з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок» [9]. У відповідності до ч. 2 ст. 72 КПК, значиться, що «за завідомо неправдивий висновок спеціаліст несе відповідальність встановлену законом» [9]. Для зазначених цих двох форм кримінального правопорушення обов'язковими ознаками є дії, спосіб та обстановка вчинення кримінального правопорушення, які нами з'ясовані вище.

Висновки. На підставі викладеного вище можна сформулювати наступні визначення: «завідомо неправдивий висновок експерта»; «завідомо неправдивий висновок спеціаліста».

«Завідомо неправдивий висновок експерта – це такий висновок в якому заздалегідь, явно,

свідомо спотворений хід дослідження об'єктів, явищ, процесів, що містять відомості про обставини вчинення кримінального правопорушення, які підлягають доказуванню під час відповідного провадження, складений для надання або наданні суду або іншому уповноваженому органу та вводить в оману ці органи, за умови, що ці відомості можуть впливати на неправильне прийняття рішення».

На підставі проведеного дослідження можна запропонувати наступне визначення «завідомо неправдивого висновку спеціаліста» – це «такий висновок, в якому явно свідомо спотворений хід дослідження, об'єктів, явищ тощо з питань, що потребують відповідних спеціальних знань і навичок, що містять відомості про обставини вчинення кримінального правопорушення, які підлягають доказуванню під час відповідного провадження, складені для надання або наданні суду або іншому уповноваженому органу та вводять в оману суд або інший уповноважений орган, за умови, що ці відомості можуть впливати на неправильне прийняття рішення».

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <http://surl.li/hwsc>
2. Бойко А.М. Коментар до ст. 384 КК України. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 р. ; за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. К. : Каннон, 2001. С. 953–954.
3. Беніцький А.С., канд. юрид. наук, Шехавцов Р.М. Злочини проти правосуддя. Кримінальне право (Особлива частина) : підручник ; за ред. О.О. Дудорова, Є.О. Письменського. [2-ге вид.]. К. : «ВД»Дакор» 2013. С. 671–709.
4. Тютюгін В.І. Коментар до ст. 384 КК. Кримінальний кодекс України : Науково-практичний коментар. Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, С.Б. Гавриш та ін. За заг. ред. В.Т. Маляренка, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. Видання третє. Х. : ТОВ «Одіссей», 2006. С. 1007–1010. (1152 с.).
5. Осадчий В.І., Чернявський С.С. Злочини проти правосуддя. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України / Д.С. Азаров, В.К. Гришук, А.В. Савченко, В.В. Черней. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ : Юрінком Інтер, 2018. С. 920–998.
6. Словник української мови. Академічний тлумачний словник (1970-1980). Словник Української мови : в 11 томах. Том 3, 1972. Стр. 50. URL: <http://surl.li/nsytr>
7. Словник української мови. Портал української мови та культури. URL: <http://surl.li/ntzla>
8. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. Київ : Ірпінь : «Перун», 2005. 1728 с.
9. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13 квітня 2012 №4651-VI. URL:<http://surl.li/navm>
10. Кримінальне право України. Загальна частина. Практикум : Навч. посібник / Ю.В. Нікітін, В.А. Мис-

ливий, В.К. Матвійчук т. ін. за ред. В.В. Топчія, Г.В. Дідківської, Е.В. Катеринчук. Вінниця : ТОВ «ТВОРИ», 2019. 932 с.

11. Матвійчук В.К., Харь І.О. Об'єктивна сторона злочину. Кримінальне право України. Загальна частина : Практикум : Навч. посібник / І.П. Козаченко, О.М. Костенко, В.К. Матвійчук, І.О. Харь та ін. К. : КНТ, 2006. С. 62–64.

12. Шепітько М.В. Кримінальна відповідальність за завідомо неправдиве показання : Дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук ; спец. 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія ; кримінально-виконавче право. Харків, 2011. 246 с.

13. Кримінальне право України. Загальна частина : Практикум [Навч. посібник] / Костенко О.М., Козаченко І.П., Матвійчук В.К. та ін. ; за заг. ред. В.К. Матвійчука. Київ : КНТ, 2006. 432 с.

14. Бойко А.М. Коментар до ст. 384 КК України. Науково-практичний коментар Кримінального кодек-

су України ; за ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. К. : Юридична думка, 2012. С. 1119–1120.

15. Алексєєва Н.Ю. Кримінальна відповідальність за злочини проти правосуддя, що вчиняються свідками, експертами, перекладачами або щодо них : дис. ... канд. юрид. наук ; спец. 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія ; кримінально-виконавче право. Львів, 2018. 223 с.

16. Нікітенко В.М. Кримінальна відповідальність за фальсифікацію доказів : дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : за спец. 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія ; кримінально-виконавче право. Київ : Інститут держави і права імені В.М. Корецького, 2018. 255 с.

17. Мельниченко М.І. Кримінально-правова охорона порядку одержання доказів у кримінальному провадженні : дис. ... на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : за спец. 12.00.08 – кримінальне право та кримінологія ; кримінально-виконавче право. Київ : НАН України Інститут держави і права імені В.М. Корецького, 2016. 241 с.

Харь І.О., Тимченко С.М. ОБ'ЄКТИВНА СТОРОНА КРИМІНАЛЬНОГО ПРАВОПОРУШЕННЯ, ПЕРЕДБАЧЕНОГО СТ. 384 КК УКРАЇНИ СТОСОВНО СВІДКА, ПОТЕРПІЛОГО, ЕКСПЕРТА, СПЕЦІАЛІСТА

Стаття присвячена об'єктивній стороні кримінального правопорушення, передбаченого ст. 384 КК України стосовно свідка, потерпілого, експерта, спеціаліста.

У цій статті авторка зосереджує увагу на деяких формах прояву кримінального правопорушення, передбаченого ст. 384 КК та на ознаках, притаманних означеному правопорушенню. Науковицею зосереджується увага на об'єктивній стороні кримінального правопорушення, передбаченого ч. 1 ст. 384 КК в площині таких дій, як: завідомо неправдиве показання свідка; завідомо неправдиве показання потерпілого; завідомо неправдивий висновок експерта; завідомо неправдивий висновок спеціаліста. Для цього в статті розглядаються погляди науковців стосовно таких дій та презентується полеміка з означеними поглядами.

Для більш повного формулювання таких понять як: «завідомо неправдиві показання свідка», «завідомо неправдиве показання потерпілого», «завідомо неправдивий висновок експерта», «завідомо неправдивий висновок спеціаліста» авторка статті звертається до з'ясування термінів «завідомо неправдиве», «показання», «свідок», «потерпілий», «висновок», «експерт», «спеціаліст» до довідникових джерел, поглядів науковців, а також до чинного законодавства.

На підставі розкриття термінологічного апарату, обов'язкових ознак об'єктивної сторони кримінального правопорушення, передбаченого ст. 384 КК, у статті науковицею формулюються авторські визначення завідомо неправдивих показань свідка чи потерпілого, завідомо неправдивий висновок експерта та спеціаліста.

Ключові слова: об'єктивна сторона, ознаки об'єктивної сторони, введення в оману суду або іншого уповноваженого органу, форми прояву кримінального правопорушення, свідок, потерпілий, експерт, спеціаліст, завідомо неправдиві показання, завідомо неправдивий висновок.

Khar I.O., Tymchenko S.M. OBJECTIVE SIDE OF THE CRIMINAL OFFENCE UNDER ART. 384 OF THE CRIMINAL CODE OF UKRAINE IN RELATION TO WITNESSES, VICTIMS, EXPERTS AND SPECIALISTS

The article is devoted to the objective aspect of the criminal offence under Article 384 of the Criminal Code of Ukraine in relation to a witness, victim, expert, specialist.

In this article, the author focuses on some forms of manifestation of the criminal offence under Article 384 of the CC of Ukraine and on the features inherent in this offence. The author focuses on the objective aspect of the criminal offence under Part 1 of Article 384 of the CC of Ukraine in terms of such actions as: knowingly false testimony of a witness; knowingly false testimony of a victim; knowingly false expert opinion; knowingly false expert opinion. For this purpose, the article examines the views of scholars on such actions and presents a polemic with these views.

For a more complete formulation of such concepts as: “deliberately false testimony of a witness”, “deliberately false testimony of a victim”, “deliberately false expert opinion”, “deliberately false expert opinion”, the author of the article refers to the reference sources, views of scholars, and current legislation to clarify the terms “deliberately false”, “testimony”, “witness”, “victim”, “opinion”, “expert”, “specialist”.

Based on the disclosure of the terminology and mandatory features of the objective side of the criminal offence under Article 384 of the Criminal Code, the author formulates her own definitions of knowingly false testimony of a witness or a victim, and knowingly false expert and specialist opinion.

Keywords: objective side, signs of the objective side, misleading a court or other authorised body, forms of manifestation of a criminal offence, witness, victim, expert, specialist, knowingly false testimony, knowingly false conclusion.